

Fanaråken var Norges høyestliggende værstasjon og var i drift i femti år

I 1926 ble det for første gang satt opp en hytte for værobservasjoner og turistformål på toppen av Fanaråken. Fra 1932 ble det opprettet en bemannet helårlig værstasjon. Denne var i drift fram til 1978.

Meteorologisk observasjonsarbeid i Hurungmassivet ble startet opp i sommermånedene mellom 1917 og 1925. Det var et stort behov for atmosfæriske observasjoner i høyden. Hittil hadde man bare målinger fra Nordlysobservatoriet på Haldetoppen utenfor Alta.

Med økonomisk støtte fra DNT og Birkelandsfondet fikk man midler til å sette opp en hytte på toppen av Fanaråken i 1926, mot at DNT fikk disponere et rom til overnatting.

Observatørene Anton Elvøy og Egon Strømbeck i 1940.

En nediset værstasjon vinteren 1977/1978. Foto: Kjell Hauge.

Klimastatistikk

Vind:

- Domineres av vestavind og frekvensen av kuling og storm er stor, spesielt om vinteren.
- Høyeste middelvind: 05.01.1975 kl 19:00 med 47,3 m/s [orkan er definert som vindstyrke over 32,6 m/s]. Året 1971 registrerte 10 dager med orkan og er året med flest dager orkan.

Nedbør:

- Normalen [1931-60] – 1200 mm/året
- Mest nedbør i august (128 mm) og minst i mai (59 mm).
- Men en stor del av nedbøren blir ikke fanget opp i måleren pga. den sterke vinden, Estimert nedbør: 2000 til 2500 mm/året.

Temperatur:

- Varmest: 18,5°C den 26.06.1959
- Kaldest: -33 °C den 25.01.1942
- Normalen [1931-60] er -5,6 °C – Juli 2,6 °C og februar -12,4 °C
- Frost (under 0 °C) 320 dager i året
- Døgnmiddeltemperaturen er over 0 grader C: 12. juni til 5. september – 86 dager. Til sammenlikning har Gaustatoppen 114 dager.
- Vinterens lengde (under 0 grader, 1931-1960): 279 dager. Til sammenlikning har Gaustatoppen 251 dager.

En helårs bemannet værstasjon var ikke på plass før i 1932, og bare 3 år senere (1935) hadde man også opprettet en bemannet værstasjon på Gaustatoppen. Dette var med på å kunne utvikle bedre værvarsler.

Kontinuerlig bemanning av to personer på toppen av Fanaråken var krevende, og var en ekstremt isolert og tøff jobb, spesielt om vinteren når hytta kunne bli fullstendig begravd i snø og rimfrost. De måtte ofte klatre ut av vinduet i andre etasje for å komme seg ut og lese av instrumentene.

Kjartan Hjortnæs, tidligere statsmeteorolog og observatør på Fanaråken 1942-45, skriver:

“Selv om de hadde observasjoner hver 3. time, hadde de mer enn nok å henge fingrene i. tidkrevende observasjonsarbeid, vedlikehold av hytta, skiftning av ruter, kjøre motor for opplading av akkumulatorene, snømåking for å få dagslys inn, mat skal lages, brød bakes og snø smeltes til drikkevann og vask.

Skyobservasjoner var mangelvare, fordi stasjonen i stor utstrekning ligger i skyene, ca 300 dager i året. Kunne gå dagevis uten at man så DNT-hytta, 80 m unna. Til gjengjeld dukker det fram et utrolig panorama når det klarer opp, både sommer som vinter.

Selv for observatørene kunne det bli nok når vindmåleren viste orkan, og vinden bare fortsatte å øke, og når den tunge luken i taket ble suget opp av rammen og stålplatene på veggene i instrumentrommet vibrerte så det gjorde vondt å berøre dem.

Ising er et problem når temperaturen stiger til et par kuldegrader og indikerer at fuktig luft er på vei. Antennen kan vokse til lårtykkelse mellom observasjonene og henge ned i bakken. På en eneste natt er det avsatt en meter is på hyttehjørnet mot sørvest.”

De bemannede værstasjonen på Fanaråken og Gaustatoppen ble lagt ned, henholdsvis i 1978 og i 1975. Årsaken var først og fremst den teknologiske utviklingen med radiosonder og satellitter, i tillegg til tøffe arbeidsforhold, sikkerhet og kostnader.

Sognefjellshytta overtok som værstasjon, 650m lavere og 7 km lengre nordøst.

En automatisk værstasjon ble forsøkt satt opp mellom 2012 og 2014, men viste seg umulig på grunn av kraftig ising og mangel på kontinuierlig bemanning.